

PROBLEMY BOCIANÓW BIAŁYCH W GMINIE PIĄTEK

Gmina Piątek leży w dorzeczu Moszczenicy i Bzury oraz dziale wodnym Wisły. Obecnie zajmuje ona powierzchnię 133,3 km². W jej skład wchodzi 33 sołectwa. W krajobrazie obszaru objętego granicami gminy Piątek dominują elementy ukształtowania terenu związanego z działalnością akumulacyjną lodowców. Gmina ma stosunkowo niewielkie wysokości względne i łagodne stoki. Większość terenu składa się z kilku płaskich tarasów oddzielonych od siebie liniami rzek, strumyków i głębokich rowów melioracyjnych. Równina zbudowana jest z osadów polodowcowych, które wypełniają nieckę trzeciorzędową. Na terenie gminy występuje wpływ klimatu oceanicznego i kontynentalnego, przynosząc zmienność stanu pogody w różnych porach roku (Cisak, 2001).

Od 1999 roku wraz z kilkudziesięcioosobową grupą uczniów zajmują się obserwacją i ochroną bociana białego w gminie Piątek. W wyniku kontroli gniazd bocianich określamy liczbę par, które przystąpiły do lęgu, liczbę wyprowadzonych młodych, przyczyny śmierci ptaków, itp. Badania te stanowią istotny element planowania ochrony tego gatunku. Dzięki porównywaniu wyników kontroli z kilku kolejnych lat możliwa jest rzetelna ocena sytuacji i podjęcie odpowiednich kroków zaradczych.

W gminie Piątek zagęszczenie ogólne – StD, czyli liczba par przeliczona na powierzchnię zamieszkiwanego przez ptaki terenu, w latach 1999 – 2002 przedstawiało się następująco:

Zagęszczenie ogólne (StD) par bocianich w gminie Piątek w latach 1999 – 2002

Powierzchnia gminy 133,3 km²	1999	2000	2001	2002
Liczba wszystkich par w kwietniu	23	20	22	22
StD na 100 km ²	17,25	15,00	16,50	16,50

Dla porównania Std w Polsce w roku 1995 wynosiło 13,1 pary na 100 km² (Jakubiec, Szymoński, 2000).

Niewątpliwie najważniejszym parametrem oceny sytuacji pozwalającym na porównywanie kolejnych lat między sobą jest sukces lęgowy. Średnia liczba młodych przypadających na parę ptaków przystępujących do lęgu była w gminie Piątek w latach 1999 – 2002 następująca:

Sukces lęgowy par bocianich przystępujących do lęgu w gminie Piątek i w kraju w latach 1999 – 2002.

Kolejne lata obserwacji	1999	2000	2001	2002
Liczba bocianich par przystępujących do lęgu – gmina	21	19	21	21
Liczba młodych, które przeżyły – gmina	47	40	45	50
Sukces lęgowy na parę – gmina	2,24	2,11	2,14	2,38
Sukces lęgowy na parę – śr. krajowa	2,29	2,36	2,29	2,29

Wyniki te świadczą o tym, że gmina Piątek nie odbiega od średnich krajowych. Jest ona przychylną bocianom, ludzie czynią wiele zabiegów, aby stworzyć tym sympatycznym ptakom, wróżącym pomyślność jak najlepsze warunki bytowania. W latach 1999 – 2002 pogoda sprzyjała bocianom, choć zdarzały się okresy suszy, a następnie długotrwałe deszcze, silne podmuchy wiatrów, czy nawet huragany strącające gniazda np. w sołectwie Witów, w Piekarach, w Krzyszkowicach. W roku 2000 w czerwcu i w 2001 w kwietniu w gminie były długotrwałe opady, które spowodowały miejscami powodzie, mogły one wpłynąć na nieco mniejszy sukces lęgowy par bocianich i nieco niższą liczebność populacji. Kilka gniazd zarosły konary drzew; po przycięciu ich przez ludzi (często z pomocą pracowników Urzędu Gminy Piątek) bociany niechętnie wracały do gniazd, tak jakby nie lubiły ingerencji w ich siedlisko, choć same z tym problemem nie mogły sobie poradzić. Niektórzy rolnicy z gminy Piątek specjalnie wymurowali słupki i ułożyli na nich platformy, aby zachęcić ptaki do osiedlania się

na terenie ich gospodarstwa. Bociany najchętniej zasiedlają gniazda, które same sobie budują na drzewach.

Żerowiskom na terenie gminy mogą zagrażać następujące problemy:

- 1) intensyfikacja rolnictwa (gmina Piątek jest typowo rolniczą, gleby są tu dobre, uprawia się na nich głównie wczesne warzywa). Należy jednak zauważyć, że w latach 1999 – 2002 zużycie nawozów mineralnych i pestycydów znacznie zmalało ze względu na trudną sytuację w rolnictwie.
- 2) Część łąk i pastwisk została zamieniona w pola uprawne co poważnie zmniejszyło różnorodność przyrodniczą obszarów wykorzystywanych rolniczo, a tym samym ograniczyło menu w bocianiej stołówce. Bociany piątkowskie najchętniej żerują na rozlewisku Silne Błoto i na podmokłych łąkach pradoliny warszawsko-berlińskiej.
- 3) Zalesianie terenów otwartych jest działaniem pozytywnym i korzystnym z przyrodniczego punktu widzenia pod warunkiem, że obszary przeznaczone pod zalesianie nie stanowią same w sobie cennych przyrodniczo środowisk. Zalesianie otwartych terenów podmokłych, takich jak torfowiska, wilgotne łąki jest zjawiskiem niepożądanym w przypadku bocianów. Na terenie gminy część rolników zalesia grunty orne klasy V i VI – słabsze pod względem rolniczym, może to w przyszłości przyczynić się do zmniejszenia populacji bociana.

Często nie sposób jednoznacznie zinterpretować z jakiego powodu giną bocianie maluchy. W grupie rozpoznanych przyczyn dominują: wyrzucanie przez rodziców z różnych powodów, wyrzucanie przez obce bociany podczas walk o gniazdo oraz czynniki pogodowe (zwłaszcza długie i intensywne opady). (Biuletyn PTPP, 2002)

Śmiertelność młodych w gminie Piątek prawie nie występuje. W 1999 roku 5 młodych bocianków zostało wyrzuconych z gniazd przez

rodziców w sołectwie Orenice Nowe, w tym 4 z jednego gniazda. Zdarza się, że rodzice wyrzucają z gniazda osobniki słabe i chore. W ten sposób działa mechanizm naturalnej selekcji. Dlaczego jednak para bocianów wyrzuciła z gniazda w Orenicach wszystkie młode, pozostanie zagadką bez odpowiedzi.

W roku 2003 pojawiło się jeszcze jedno zagrożenie spowodowane działalnością człowieka, niekorzystne zmiany w środowisku zachodzące na zimowiskach i trasach migracji. Wyraźnie zaznaczył się wpływ wybuchu wojny w Iraku na opóźnienie w przylocie bocianów. Tylko część z nich przybyła do Polski pod koniec marca, pozostałe dopiero ok. 2 tygodni później – w połowie kwietnia. Czas pokaże jakie będzie oddziaływanie tej wojny na populację bocianów.

Porównywanie wyników dotyczących tego ptaka z 4 ostatnich lat pozwala stwierdzić, że kondycja bocianów żyjących w gminie Piątek jest dobra, a czy liczebność populacji na naszym terenie będzie większa zależy to w głównej mierze od nas samych – mieszkańców środka Polski.

BIBLIOGRAFIA:

1. Biuletyn PTPP „pro Natura ” nr 37; Wrocław 2002.
2. Cisak S. „, *Piątek. Z dziejów miasta i okolic* ”; Wydawnictwo Marow, Płock 2001.
3. Jakubiec Z., Szymoński P. „, *Bociany i boćki* ”; PTPP „pro Natura ”, Wrocław 2000.